

Lausuntopyyntö 15.12.2024, Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelmat Kemijoen-, Tornionjoen- ja Tenon-Näätämojoen-Paatsjoen vesienhoitoalueilla 2028-2033. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

LAUSUNTO VESIENHOIDON KESKEISISTÄ KYSYMYKSISTÄ TORNIONJOEN VESIENHOITOALUEELLA 2028-2033

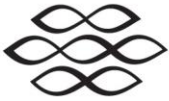
Komissio kiittää lausuntopyynnöstä. Lausuntopyynnössä on neljä pääteemaa, joihin pyydetään lausuntoa: 1) Pohjavesien suojeleminen, 2) Valuma-alueelähtöinen vesien ja kuormituksen hallinta muuttuvassa ilmastossa, 3) Vesielinympäristöjen kunnostaminen sekä 4) Vesienhoitotoimien vaikuttavuuden parantaminen.

Komissio kiittää lausuntopyynnöstä. Kuten asiakirjassa on tuotu esiin, on pohjavesien suojelemaan kiinnitettävä huomiota. Pohjavesien vaikutus jokiekosysteemiin, kalastoon ja rajavesistön luontoarvoihin on merkittävä ja pohjavesien huomioiminen rakentamisen ja eri toimintojen suunnittelussa tulee varmistaa nykyistä tehokkaammin. Pohjavesiä koskevan tietopohjan puutteet tulisi tunnistaa ja poistaa. Pohjoisen ja arktisen ilmaston pitkän talven aikana pohjavettä ei puoleen vuoteen muodostu ennen sulantaa. Alivirtaamaolosuhde nostaa ainesten pitoisuuksia vesistöissä.

Pohjavesien hallinnollisten ja käytännöllisten suojeleminen tarkastelu rajanylittävästi voi antaa tietoa, jolla pohjavesien suojeleminen merkitystä voidaan informaatiotoimenpiteillä korostaa alueen toimijoille, kunnille ja asukkaille yhteisenä haasteena ja mahdollisuutena ylläpitää hyvä pohjavesien tila. Ilmaston äärevöityminen tulvien ja kuivuuden muodossa sekä muutokset lumipeitteisessä ajassa tulee entistä enemmän huomioida pohjavesien suojelemissa.

Vesien- ja kalaston hoito tulee yhteensovittaa entistä tiiviimmin. Tornionjoen vesistöalueen kalatalousalueet ovat käyttö- ja hoitosuunnitelmissaan tehneet kalaston ja kalastuksen näkökulmasta SWOT-analyysit toiminta-alueestaan sekä toimenpideehdotuksia, jotka tulisi huomioida myös vesienhoidon suunnittelussa alueelle keskeisten kysymysten tunnistamisessa. Joki ja kalastus on alueen ihmisille ja yhteisöille keskeinen yhteys vesiluontoon ja näissä teemoissa on löydettävissä sekä vesien tilaa että kalastusta parantavia yhteisiä tavoitteita.

Valuma-alueelähtöisellä suunnittelulla päästään hoitamaan vesistön ongelmien juurisyytä pelkkien (osavaluma-alue- tai kiinteistökohtaisten) oireiden sijaan. Valuma-alue suunnittelun tiekartta 2030 (MMM ja YM, 2024) esittelee kokoelman mahdollisia toimenpiteitä. Hankerahoituksen pirstaloisuus on ongelma valuma-alueelähtöisessä suunnittelussa ja hanketoteutuksessa. Ennallistamishankkeissa tulisi olla mahdollisuus lisärahoitukseen suhteessa miten suuri osuus valuma-alueesta saadaan hankkeen piiriin. Rajajokisopimus on koko valuma-alueen kattava ja siten viestinnässä tulisi käyttää koko aluetta yhteisenä rajattomana vesialueena viestin terävöittämiseksi.

Äärevöityvä ilmasto aiheuttaa valuma-alueilla voimakasta valuntaa ja alivirtaamaolosuhteita, joita suunnittelulla ja toimintatapoja muuttamalla tulee ehkäistä erityisesti metsätalouden ja maatalouden sektoreilla.

Energiasiirtymän hankkeet aiheuttavat maastossa tyypillisesti voimakasta maanrakennusta tiestöineen ja ojituksineen, josta syystä niiden sijainti valuma-alueella tulisi olla hyvin suunniteltua. Näitä hankkeita kohdistuu aliseen Tornionlaaksoon Tornion-Ylitornion ja Pellon alueille.

Tornionjoen vesistöalue on varsin harvaan asuttua ja väestö ikääntyy. Paikallisten toimijoiden löytäminen vesistötyöhön on haastavaa, ja useimmiten heitä löytyy aktiivisten kalastusta harrastavien joukosta, joten kontakteja kalastusyhteisöjen kanssa on syytä tiivistää ja pohtia yhdessä valuma-alueelähtöisen suunnittelun mahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointiin tarkastelu muuttuvan ilmaston skenaarioiden vaikutuksista lyhyellä ja pidemmällä aikajänteellä voisi antaa kuvaa toimenpiteiden ajallisesta vaikuttavuudesta, ennallistamis- ja sopeutumistarpeen suuruusluokasta.

Työohjelmasta komissiolla ei ole huomautettavaa.

Lausunnon on valmistellut komission sihteeri Annika Sallialmi. Komissio on hyväksynyt lausunnon sähköpostimenettelyllä 27.6.2024 mennessä. Lausunto on tallennettu ACTA-diaarihallintajärjestelmään.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio

TIEDOKSI Norrbottenin lääninhallitus
Meri- ja vesiviranomainen, Ruotsi
Enontekiön kunta
Muonion kunta
Kolarin kunta
Pellon kunta
Ylitornion kunta
Tornion kaupunki
Kiirunan kunta
Pajalan kunta
Övertorneån kunta
Haaparannan kunta